

UNIVERSITAT POMPEU FABRA

GRAU EN DRET

DRET DE LA UNIÓ EUROPEA

Instruccions i Materials per a la realització de classes
pràctiques de l'assignatura

Curs 2018-2019

Coordinació de pràctiques:
Sílvia Morgades Gil

Àrea de Dret Internacional Públic i Relacions Internacionals
UNIVERSITAT POMPEU FABRA
silvia.morgades@upf.edu

PRESENTACIÓ GENERAL DE LES PRÀCTIQUES DE L'ASSIGNATURA

Les Instruccions i Materials per la realització de les classes pràctiques de l'assignatura *Dret de la Unió Europea* que es presenten a continuació s'empren en la docència d'aquesta assignatura al Grau en Dret de la UPF. En aquests estudis, adaptats al sistema Bolonya, l'assignatura *Dret de la Unió Europea* és una assignatura de 6 crèdits ECTS.

La docència de l'assignatura *Dret de la Unió Europea* a la Facultat de Dret de la UPF és trimestral, i cada Grup d'alumnes està dividit en 4 Subgrups per a la realització de les sessions de *Seminari* que en aquesta assignatura es dediquen a la realització de classes pràctiques. La docència s'estructura de la forma següent al llarg del curs:

- Les classes de contingut teòric de l'assignatura s'imparteixen en 15 sessions de *Plenari* de dues hores cadascuna.
- Les sessions de *Seminari*, també de dues hores, es dediquen a la preparació i discussió de casos pràctics. Aquestes sessions tenen lloc cada quinze dies, a partir de la segona setmana de classe (setmanes 2, 4, 6, 8 i 10).

El nombre total d'hores de docència impartida a classe per a cada alumne és de 40 hores (30 hores de plenari i 10 hores de seminari).

Els temes de les sessions de *Seminari* o classes pràctiques són 5:

1. El Tractat de Lisboa.
2. El principi de primacia del Dret de la Unió Europea.
3. Les institucions europees.
4. Els principis d'aplicabilitat directa i de responsabilitat de l'estat per incompliment de Dret de la Unió Europea.
5. Tutela judicial efectiva, protecció de drets i accés dels particulars al Tribunal de Justícia.

La primera pràctica, sobre el Tractat de Lisboa, és comuna per a tots els Subgrups. Es proposa la lectura d'alguns dels textos que permeten seguir l'itinerari de la darrera revisió ordinària dels Tractats constitutius.

En les pràctiques 2, 4 i 5, cadascun dels temes de les pràctiques està dividit en 4 subtemes, per a la preparació dels quals es proposa la lectura i l'anàlisi de sentències o

dictàmens del Tribunal de Justícia (TJCE, i a partir de l'entrada en vigor del *Tractat de Lisboa*, Tribunal de Justícia, o Tribunal de Justícia de la Unió Europea -TJUE-), o sentències del Tribunal General (Tribunal de primera instància o TPI abans de l'entrada en vigor del *Tractat de Lisboa*).

Es demana dels alumnes que facin, segons el Subgrup al que pertanyen, un dels quatre exercicis de cadascuna de les pràctiques, així: Subgrup1-Exercici 1; Subgrup2-Exercici2; Subgrup 3-Exercici 3; Subgrup 4-Exercici 4. D'aquesta manera tots els alumnes tracten aquests temes de pràctiques des de perspectives lleugerament diferents. Els Subgrups no fan exercicis idèntics, cosa que podria posar als alumnes del Subgrup que fa els seminaris més tard en una posició d'avantatge. Tots els materials són posats a disposició de tots els estudiants, la qual cosa permet, per un costat, que els alumnes ampliïn coneixements per tal de fer l'exercici assignat i, per l'altra, que s'estudiïn a les sessions de *Plenari* textos que els alumnes tenen a la seva disposició en diferents temes.

La pràctica 5 consisteix a posar a disposició dels estudiants un cas, per a que en cada Subgrup es defensin en equips format prèviament les posicions de la part demandant, demandada, i les Conclusions de l'Advocat General. Per a la realització d'aquest exercici cal que els estudiants cerquin informació addicional, amb textos de jurisprudència que recolzin la seva posició, de bibliografia o d'altra tipus. El treball que es lliura al final de la sessió del seminari és un únic treball per part de cadascuna de les posicions defensades en el Subgrup corresponent.

Sílvia Morgades Gil
Gener del 2019

PRÀCTICA I. El Tractat de Lisboa

Tipus d'exercici: Debat a classe, enviament de l'exercici a l'Aula Global i tramesa al final de la sessió de seminari de l'exercici per escrit en format pòster (un full DIN-A3 o, en el seu defecte, dos fulls DIN-A4) on es destaquin, comentin o critiquin alguns dels temes proposats.

Objectiu de la pràctica

L'objectiu de la primera pràctica és que els estudiants assoleixin un coneixement fonamentat de com es realitza un procés de revisió ordinari dels tractats constitutius i quin és l'estadi actual de l'evolució de la integració europea. El cas d'estudi és el *Tractat de Lisboa*.

Es demana dels alumnes que obtinguin informació sobre aquest Tractat, essencialment, a través de les lectures que es proposen per tal que siguin capaços de fer dos tipus d'exercici: (a) intervenir en el debat que es generi a la sessió de seminari corresponent; i (b) fer un exercici individual en format pòster. Els estudiants poden fer el pòster de diferents maneres:

- a. Utilitzant eines del tipus <http://www.glogster.com/>, <http://beta.mural.ly/>; <http://www.prezi.com> o altres. Caldrà penjar l'arxiu amb l'exercici a l'Aula Global (on un document Word o .pdf amb el *link* si és el cas) abans de la realització de la sessió de seminari corresponent (si pot ser, 24 hores abans o, en tot cas, dues hores abans del inici del seminari). També caldrà que l'estudiant dugui a la sessió l'arxiu en format electrònic i en paper per a seva eventual presentació a la classe.
- b. Utilitzant processadors de textos. En aquest cas, el format serà un full DIN-A3 (o dos fulls DIN-A4). L'exercici s'haurà de dur imprès (i també en format electrònic) a la sessió de seminari i també s'haurà d'haver penjat a l'Aula Global 24 hores abans de la realització de la sessió de seminari corresponent.
- c. En darrer terme, si cap de les altres opcions és possible també es pot fer un pòster DIN-A3 manualment. En aquest cas, l'exercici per escrit s'haurà de lliurar a durant la sessió de seminari presencial corresponent (si és possible, es pot lliurar a través de l'Aula Global un fotografia del treball).

Es valorarà la creativitat en la realització de l'exercici, la capacitat de síntesi i claredat expositiva, els raonaments crítics (es poden expressar en frases curtes, en petites vinyetes, en dibuixos); l'adequació i pertinència dels instruments emprats i el contingut del treball. També es valorarà l'adequada utilització dels materials proposats. No s'acceptaran exercicis de persones que no hagin participat presencialment a la sessió de seminari. Les fonts utilitzades han de ser identificades (per exemple, "Document 2" o "Doc. 12" -en el cas dels documents proposats a la pràctica-; articles de diari amb nom del diari, autor i pàgina; adreça *web*) i, si es reproduïxen frases d'autors o paràgrafs de bibliografia, aquests han d'aparèixer entre cometes (i identificar-se la font amb cognoms i inicial del nom de l'autor, títol de l'article, publicació, any i pàgina). L'exercici de la pràctica serà millor valorat com més s'hagi aprofundit en algun aspecte, o fet una valoració fonamentada i argumentada del mateix, sempre que s'emprin els textos proposats. Els exercicis idèntics o pràcticament idèntics, així com els que siguin copiats de *webs* Internet són considerats plagi i no seran puntuats.

Durant la pràctica s'identificarà el paper que tenen en la reforma dels Tractats constitutius de la Unió Europea diversos textos primaris, fets pels estats membres o per les mateixes institucions (textos 2-10), i el procediment i els continguts de les darreres reformes que han donat lloc al Tractat de Lisboa (sobretot a través dels textos 11-12). També es parlarà de les perspectives obertes per l'anomenat *Brexit* (text 13). Per això, cal que els alumnes, prèviament a la sessió de seminari corresponent, preparin la pràctica, com a mínim, amb la lectura i estudi des textos següents:

- **Textos 2; 3; 4 i 6** (opcionalment poden ser consultats la resta de textos).
- **Text 11.** Els textos 12 i 13 poden ser útils per trobar valoracions sobre el tractat de Lisboa i sobre el *Brexit*, i sobre la Unió Europea actual.

Per tal d'estructurar i ordenar el desenvolupament de la sessió, es proposa que els alumnes preparin **un** dels temes següents (la distribució es concretarà per a cada subgrup la primera setmana de classe):

- a. **El Primer terç d'alumnes** del Subgrup farà aquest tema: **Canvis estructurals i de disseny de la Unió Europea.** Dins d'aquest tema es poden estudiar algunes de les qüestions següents: Competències de la UE *versus* competències dels estats membres, principis i objectius, Espai de Llibertat, Seguretat i Justícia, espai Schengen, revisió dels Tractats constitutius, retirada de la UE, etc.

- b. **El Segon terç d'alumnes** del Subgrup farà aquest tema: **Legitimació de l'acció de la UE**. Dins d'aquest tema es poden estudiar algunes de les qüestions següents: Aprofundiment democràtic, canvis institucionals, canvis en els procediments d'adopció de decisions, garantia de drets individuals, ciutadania, política d'immigració i asil, etc.
- c. **El Tercer terç d'alumnes** del Subgrup farà aquest tema: **Acció Exterior de la Unió**. Dins d'aquest tema es poden estudiar algunes de les qüestions següents: canvis competencials i institucionals, Servei d'acció exterior de la Unió, PESC-PESD, coherència amb altres polítiques, relacions amb estats veïns, etc.

La realització del pòster i la defensa dels arguments a la sessió han de demostrar que s'han llegit els textos proposats. El pòster podrà/haurà de ser defensat oralment a la sessió de seminari. El domini del seu contingut per part de l'alumne serà tingut en compte.

Textos de consulta i per a l'estudi:

1. Versió consolidada del *Tractat de la Unió Europea* i del *Tractat de funcionament de la Unió Europea*. Vegeu la diferència entre un i altre, malgrat que ens referim, en general, a "Tractat de Lisboa"
<http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2010:083:SOM:ES:HTML>
 - *Tractat de Lisboa*
<http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2007:306:SOM:ES:HTML>
2. *Declaración sobre el futuro de la Unión*, Declaració núm. 23 annexa a l'Acta Final Tractat de Niça, Niça, 11 de desembre de 2001.
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:12001C/TXT&from=ES>
3. *Declaración de Laeken sobre el futuro de la Unión Europea*, 15 de desembre de 2001.
<http://european-convention.europa.eu/pdf/lknes.pdf>
4. *Declaración con ocasión del quincuagésimo aniversario de la firma de los Tratados de Roma*, Berlín, 25 de marzo de 2007.
http://www.europa.eu/50/docs/berlin_declaration_es.pdf
5. *Conclusiones de la Presidencia. Consejo Europeo de Bruselas, 21 y 22 de junio de 2007*, § 1-14.
http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/es/ec/94934.pdf
6. *Mandato de la CIG 2007*, Secretaría General del Consejo, Brussel·les, 26 de junio de 2007.
<http://register.consilium.europa.eu/pdf/es/07/st11/st11218.es07.pdf>

7. *La reforma de Europa para el siglo XXI. Dictamen de la Comisión Europea con arreglo al artículo 48 del tratado de la Unión Europea sobre la Conferencia de los representantes de los Gobiernos de los Estados miembros convocada para revisar los Tratados*, Brusel·les, 10 de juliol de 2007, COM (2007) 412 final.
<http://register.consilium.europa.eu/pdf/es/07/st11/st11625.es07.pdf>
8. *Resolución del Parlamento Europeo, de 11 de julio de 2007, sobre la convocatoria de la Conferencia Intergubernamental (CIG): dictamen del Parlamento europeo (artículo 48 del Tratado de la Unión Europea)*.
<http://register.consilium.europa.eu/pdf/es/07/st11/st11626.es07.pdf>
9. *Conclusiones de la Presidencia. Consejo Europeo de Bruselas, 14 de diciembre de 2007*, § 1-13.
http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/es/ec/97678.pdf
10. *Conclusiones de la Presidencia. Consejo Europeo de Bruselas, 11-12 de diciembre de 2008*, § 1-4 i Annex I.
http://consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/es/ec/104704.pdf
11. Martín y Pérez de Nanclares, José, *Estudio Preliminar*, Madrid: Real Instituto El Cano, 2007.
http://www.realinstitutoelcano.org/especiales/EspecialFuturoEuropa/docs/TratadoLisboa2007/Perez_Nanclares_estudio_preliminar_def.pdf
12. Sobrino Heredia, José Manuel, “El Tratado de Lisboa o la capacidad de Europa para reinventarse constantemente”, *Revista General de Derecho Europeo. Iustel*, núm. 19, 2009.
[Els estudiants de la UPF hi podeu entrar com a “usuari col·lectiu” –vegeu marge superior dret de la pàgina web-, quan tingueu activat l’accés als recursos electrònics de la Biblioteca. També podeu obrir l’arxiu des de un ordinador de la Biblioteca de la UPF –qualsevol seu-]
http://www.iustel.com/v2/revistas/detalle_revista.asp?id_noticia=408252
13. Mangas Martín, Araceli, “*Postbretxit: una Europa confusa, entre el desánimo y la incertidumbre*”, *Revista de Derecho Comunitario Europeo*, nº 54, 2016.
http://eprints.ucm.es/38628/1/2016%20Post%20Bretxit_RDCE%2054%20Araceli_Mangas_Mart%C3%ADn.pdf

Adreces Web de consulta sobre el tema:

http://europa.eu/lisbon_treaty/index_es.htm

<http://www.robert-schuman.eu/fr/>

<http://www.realinstitutoelcano.org/wps/portal/rielcano/FuturoEuropa/TratadodeLisboa2007>

http://exteriors.gencat.cat/ca/ambits-dactuacio/afers_exteriors/ue/

PRÀCTICA II. El principi de primacia del Dret de la Unió Europea

Tipus d'exercici: Debat a classe, i control d'adquisició dels continguts bàsics de la pràctica al final de la classe amb la resposta per escrit de 1 o 2 preguntes proposades pel professor.

Exercici 1: Els fonaments de la primacia del dret de la Unió Europea.

Temes que cal tractar:

Què vol dir que el dret de la UE té primacia? En què es fonamenta la primacia del dret de la UE? Quins efectes té per a les normes internes dels estats? Quin avantatge extreuen l'empresa Simmenthal o el Sr. Costa del fet que el Tribunal digui que el dret de la UE té primacia? En relació a quin tipus de normes internes té primacia el dret de la UE? Quines conseqüències té la primacia per als jutges interns dels estats?

Textos de consulta i per a l'estudi:

2. Sentència del TJCE de 9 de març de 1978, assumpte *Simmenthal*, núm. [106/77](#).

Text complementari:

1. Sentència del TJCE de 15 de juliol de 1964, assumpte *Costa c. ENEL*, núm. [6/64](#).
8. Sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea de 19 de gener de 2010, assumpte *Seda Küçükdeveci* núm. [C-555/07](#).

Exercici 2: Els efectes de la primacia del dret de la Unió Europea per a les autoritats judicials dels estats i respecte de les normes internes.

Temes que cal tractar:

*Què vol dir que el dret de la UE té primacia? Quins efectes té la primacia per a les normes internes? Quins efectes té la primacia per a les autoritats internes dels estats? Comenteu els efectes de la primacia en els poders dels jutges interns, tant en relació a la sentència *Simmenthal*, com en relació a la sentència *Küçükdeveci*.*

Textos de consulta i per a l'estudi:

2. Sentència del TJCE de 9 de març de 1978, assumpte *Simmenthal*, núm. [106/77](#).

Text complementari:

7. Sentència del TJCE de 22 d'octubre de 1998, assumpte *IN.GO.GE.'90*, núm. C-10/97 a [C-22/97](#).
8. Sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea de 19 de gener de 2010, assumpte *Seda Küçükdeveci* núm. [C-555/07](#)

Exercici 3: Els efectes de la primacia del dret de la Unió Europea per a les autoritats judicials dels estats i principi d'efectivitat.

Temes que cal tractar:

Què és la primacia del Dret de la Unió Europea d'acord amb aquestes sentències? Quins efectes té la primacia per a les autoritats internes dels estats? En el cas Factortame, quines conseqüències té per al jutge intern la primacia del dret de la UE? Comenteu els efectes de la primacia en els poders dels jutges interns. En què és diferent el supòsit de fet d'aquests dos casos?

Textos de consulta i per a l'estudi:

2. Sentència del TJCE de 9 de març de 1978, assumpte *Simmenthal*, núm. [106/77](#).
5. Sentència del TJCE de 19 de juny de 1990, assumpte *Factortame*, núm. [C-213/89](#).

Textos complementaris:

6. Sentència del TJCE de 21 de febrer de 1991, assumpte *Zuckerfabrick Süderditmarschen AG*, núm. [C-143/88](#) i [C-92/89](#).
8. Sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea de 19 de gener de 2010, assumpte *Seda Küçükdeveci* núm. [C-555/07](#).

Exercici 4: Els efectes de la primacia del dret de la Unió Europea per a les autoritats internes dels estats membres.

Temes que cal tractar:

D'acord amb aquestes sentències què és la primacia del Dret de la UE? Quins efectes té la primacia per a les autoritats internes dels estats? Diferencieu, per respondre a la pregunta anterior, entre les autoritats amb poder normatiu i les autoritats jurisdiccionals. La primacia també té efectes en les relacions entre particulars?

Textos de consulta i per a l'estudi:

3. Sentència del TJCE de 24 de març de 1988, assumpte *Comissió c. Itàlia*, núm. [104/86](#).
2. Sentència del TJCE de 9 de març de 1978, assumpte *Simmenthal*, núm. [106/77](#).

Text complementari:

8. Sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea de 19 de gener de 2010, assumpte *Seda Küçükdeveci* núm. [C-555/07](#).

PRÀCTICA III. Les institucions: Aprenent a redactar i ordenar la informació teòrica estudiada

Tipus d'exercici: Pràctica instrumental i d'aprenentatge metodològic. Aquesta pràctica serà avaluada a partir de tres elements: 1. Un exercici inicial que cada alumne farà a classe en 30' responent a una pregunta formulada pel professor; 2. Un exercici de correcció de l'exercici cec anterior, fet per un segon estudiant; 3. La participació activa als debats que sorgeixin.

Aquest és un exercici per aprendre a

1. Redactar emprant correctament un volum adequat de paraules pròpies del vocabulari de la Unió Europea.
2. Ordenar adequadament la informació de què es disposa en una resposta a una pregunta de format mig o llarg.
3. Ordenar la informació bàsica i la informació complementària.

Els alumnes hauran de venir a classe havent estudiat els temes relatius a institucions del programa: Temes 4 a 6.

En el desenvolupament de la pràctica, caldrà que els alumnes responguin a una pregunta que es formularà, per tal d'assajar models de resposta a preguntes de format mig o llarg.

PRÀCTICA IV. Els principis d'aplicabilitat directa i de responsabilitat de l'estat per incompliment de Dret de la Unió Europea

Tipus d'exercici: Debat a classe, i control d'adquisició dels continguts bàsics de la pràctica al final de la classe amb la resposta per escrit de 1 o 2 preguntes proposades pel professor.

Exercici 1: L'efecte directe de les directives: fonaments i límits.

Temes que cal tractar:

D'acord amb la sentència Van Duyn, en què es fonamenta l'efecte directe, en concret, el de les directives? Quines condicions cal que es compleixin per a que una disposició d'una directiva tingui efectes directes, segons la sentència del cas Van Duyn? En el cas Marshall, es pot invocar la directiva sobre no discriminació per raó de sexe? Perquè? Quin avantatge concret extreu la Sra. Marschall de l'aplicabilitat directa de la directiva 76/207/CEE del Consell? Quines opcions tindria la Sra. Marshall si, enlloc de treballar per a una entitat pública, ho fes per a una empresa privada? Responen a aquesta darrera pregunta aplicant la doctrina Francovich.

Textos de consulta i per a l'estudi:

1. Sentència del TJCE de 4 de desembre de 1974, assumpte *Yvonne Van Duyn c. Home Office*, núm. [41/74](#).
2. Sentència del TJCE de 26 de febrer de 1986, assumpte *M.H. Marshall c. Southampton and South-West Hampshire Area Health Authority*, num. [152/84](#).
4. Sentència del TJCE de 19 de novembre de 1991, assumpte *Andrea Francovich y otros c. República Italiana*, núm. [C 6/90](#) i C-9/90.

Exercici 2: El principi de l'aplicabilitat directa i la interpretació conforme.

Temes que cal tractar:

Quines condicions són necessàries per a que les directives puguin tenir efecte directe, d'acord amb les sentències Marleasing i Faccini Dori? En el cas Marleasing, el supòsit de fet és de tipus vertical o horitzontal? I en el cas Faccini Dori? Compara críticament les solucions adoptades pel TJUE en un i altre cas. Què és, d'acord amb les sentències Marleasing i Faccini Dori, la teoria de la interpretació conforme? Quins són els límits de l'efecte directe de les directives? Creieu que en el cas Marleasing es sobrepassen aquests límits? Perquè?

Textos de consulta i per a l'estudi:

3. Sentència del TJCE de 13 de novembre de 1990, assumpte *Marleasing*, núm. [C-106/89](#).
7. Sentència del TJCE de 14 de juliol de 1994, assumpte *Paola Faccini Dori*, núm. [C-91/92](#).

Text complementari:

4. Sentència del TJCE de 19 de novembre de 1991, assumpte *Andrea Francovich y otros c. República Italiana*, núm. [C 6/90](#) i C-9/90.

Exercici 3: La impossibilitat d'aplicabilitat directa per manca d'aptitud normativa de la disposició invocada, i la responsabilitat de l'estat per incompliment de Dret de la Unió Europea.

Temes que cal tractar:

Quins tipus de normes s'invoquen a les sentències? Tenint en compte el tipus de normes que s'invoquen, quines condicions cal que es donin per a que tinguin efectes directes? L'estat és responsable per incompliment de dret de la UE únicament quan la norma invocada no té efectes directes? Quins són els fonaments de la responsabilitat de l'estat per incompliment de dret de la UE? La responsabilitat de l'estat per incompliment de DUE dóna dret a rebre una indemnització? Qui estableix, i amb quines condicions, la indemnització?

Textos de consulta i per a l'estudi:

4. Sentència del TJCE de 19 de novembre de 1991, assumpte *Andrea Francovich y otros c. República Italiana*, núm. [C 6/90](#) i C-9/90.

8. Sentència del TJCE de 5 de març de 1996, assumptes *Brasserie du pêcheur SA i Secretary of State for Transport ex parte: Factortame*, núms. [C-46/93](#) i C-48/93.

Exercici 4: La impossibilitat d'aplicabilitat directa per manca d'aptitud normativa de la disposició invocada i la responsabilitat de l'estat per incompliment de dret de la Unió Europea.

Temes que cal tractar:

Quins tipus de normes s'invoquen a les sentències Francovich, Brasserie-Factortame, i Dillenkofer? L'estat és responsable per incompliment de dret de la UE únicament quan la norma invocada no té efectes directes? Quines condicions cal que es donin per a que la responsabilitat de l'estat per incompliment de dret de la UE doni dret a rebre una indemnització? En les sentències Francovich i Brasserie-Factortame es dóna la mateixa resposta a la pregunta anterior? Són coherents o contradictòries les solucions, d'acord amb la sentència Dillenkofer?

Textos de consulta i per a l'estudi:

4. Sentència del TJCE de 19 de novembre de 1991, assumpte *Andrea Francovich y otros c. República Italiana*, núm. [C 6/90](#) i C-9/90.

8. Sentència del TJCE de 5 de març de 1996, assumptes *Brasserie du pêcheur SA i Secretary of State for Transport ex parte: Factortame*, núms. [C-46/93](#) i C-48/93.

Text complementari:

9. Sentència del TJCE de 8 d'octubre de 1996, assumptes *Dillenkofer* i altres, núms. [C-178](#), 179, 188, 189 i 190/94.

PRÀCTICA V. Tutela judicial efectiva, protecció de drets i accés dels particulars al Tribunal de Justícia.

Tipus d'exercici: Debat competitiu a classe entre els grups que defensen cadascuna de les posicions. S'avaluarà la riquesa i profunditat dels arguments, així com la capacitat de defensar-los, modular-los i fer-los més consistents a mesura que el debat avanci. L'avaluació es farà, principalment, a partir del debat de classe en el seminari corresponent. Els alumnes duran també un escrit conjunt on es desenvolupin els arguments que podrà ser lliurat al professor (5-7 cares de full, aproximadament).

Cada Subgrup farà l'exercici que li correspongui, segons la pauta següent: Subgrup x01-Exercici 1; Subgrup x02-Exercici 2; Subgrup x03-Exercici 3; Subgrup x04-Exercici 4.

Temes que poden ser tractats, depenent de cada exercici:

El principi de tutela judicial efectiva i els mecanismes d'accés per part dels particulars al Tribunal de Justícia de la Unió Europea; funcionament del mercat interior; primacia; protecció dels drets fonamentals (principis generals; valor i efectes de la Carta de Drets Fonamentals UE); seguretat jurídica; qüestions de procediment davant del TJUE; relacions entre la jurisprudència del TJUE i del TEDH.

Metodologia de treball en tots els subgrups:

Cal que el subgrup es divideixi en 3 grups de persones. Cadascun d'aquests grups han de defensar posicions diferents:

- a) el demandant (i eventuais coadjuvants);
- b) el demandat (i eventuais coadjuvants);
- c) l'Advocat General (intentant marcar quines són les diferències entre la posició defensada per aquest i la sentència del TJUE);

A classe s'exposaran els diferents arguments, per part d'un o més portaveus de cadascun dels 3 grups, i segons l'ordre del procediment. Tots els integrants de cada grup han d'intervenir en un moment o altre del debat.

En iniciar-se la sessió, el grup c) plantejarà el cas. Per fer-ho caldrà que faci una petita introducció a l'entorn normatiu de DUE del supòsit de fet (àmbit competencial, normativa UE de referència, etc.) i, després, expliqui els fets de la manera més imparcial possible.

Els grups a) i b) caldrà que exposin els diferents arguments jurídics que afavoreixen la seva posició. També hauran de fixar quines són les seves pretensions jurídiques, i detallar els arguments que afavoreixen els seus plantejaments. És possible i recomanable dur els arguments jurídics a l'extrem, cercar i afegir arguments, i fer servir tot allò que, jurídicament, avaluï la posició que es defensa (fonaments jurídics, justificacions de les posicions defensades...).

El cas que es planteja està resolt en, almenys, una sentència del TJUE, però cal que cadascun dels grups, en funció de la posició que ha de defensar, busqui o desenvolupi els arguments més enllà del que es descriu a la sentència. Cal, per

tant, que es busquin les *Conclusions de l'Advocat general* del cas per ampliar l'argumentació, i altres sentències (citades o no) que avalin les posicions respectives. Cal cercar a la web de la UE (europa.eu “Buscar legislación”), i dur imprès a classe el/s text/os jurídics principals de DUE que siguin objecte d'interpretació o aplicació.

També es poden cercar articles o comentaris de jurisprudència sobre els casos a revistes com la *Revista General de Derecho Europeo –Iustel-* (electrònica, accés des de Biblioteca UPF), la *Revista de Derecho Comunitario Europeo*, o la *Revista CESCO de Derecho de Consumo* (Centro de Estudios de Consumo), o altres. Com que tots els casos són força recents, també es poden buscar notes de premsa, etc.

Seria bo que tots els grups contactessin (per correu electrònic) amb el seu professor de pràctiques durant la setmana 9 del curs per assegurar que s'ha identificat, al menys, una sentència (amb les conclusions de l'advocat general) i un comentari bibliogràfic de la sentència, per tal de preparar la sessió de seminari.

En cas d'enviar un correu electrònic, cal que en l'assumpte s'identifiqui “Pràctica 5-Subgrup x-Rol y”. En aquest correu electrònic (1 per cada rol dins de cada subgrup) s'hauria d'indicar quines persones integren el grup (aproximadament unes 6-7 persones).

Podeu trobar les Sentències i Conclusions dels Advocats generals a la pàgina web del TJUE (cercant per nom de les parts o número de l'assumpte): <http://curia.europa.eu/>

Exercici 1. Cas *Uber*.

A la tardor del 2014, Tito Álvarez, taxista de la ciutat de Barcelona i membre d'una cooperativa del taxi va liderar una de les manifestacions més multitudinàries de taxistes en vaga per protestar contra la implantació de la plataforma *Uber* a la ciutat. En aquest context, la cooperativa de taxis a la que pertany Tito va presentar una demanda davant del Jutge mercantil núm. 3 on es demanava que es declararessin les activitats de *Uber* a Barcelona constituïen pràctiques enganyoses i actes de competència deslleial, i que l'obligués a cessar en les seves activitats de prestació de serveis de transport sense llicència o autorització administrativa prèvia. La cooperativa del taxi a la que pertany Tito demana també al jutjat mercantil 3 que *Uber* pagui una indemnització pel temps que ha desenvolupat la seva activitat sense llicència a Barcelona.

Uber per la seva banda considera que no presta serveis de transport i que únicament proveeix serveis *on demand* de sol·licituds mitjançant telèfons mòbils i a través d'Internet, per la qual cosa no està sotmesa a les regles administratives de les empreses prestadores de serveis de transport. Valoreu també quina relació tenen els conductors d'*Uber* amb la plataforma *Uber*.

Posició Demandant: Sr. Tito Álvarez i cooperativa del taxi.

Posició Demandada: *Uber*

Exercici 2. Cas Google.

El Sr. Costeja González va presentar l'any 2010 davant de l'Agència Espanyola de Protecció de dades (AEPD) una reclamació contra La Vanguardia Ediciones S.L., contra Google Spain i contra Google Inc. pel fet que si s'introduïa el seu nom en el motor de cerca de Google (*Google Search*), s'obtenien vincles a pàgines del diari que publica el primer demandat, on hi havia anuncis d'una subhasta d'immobles relacionada amb un embargament per deutes a la Seguretat Social. Aquests fets ja havien estat resolts més de deu anys enrere i el Sr. Costeja reclamava l'eliminació o bé l'ocultació de les dades que l'afectaven.

L'AEPD va estimar la reclamació respecte de Google Spain i Google Inc. com a gestors de motors de cerca sotmesos a les normes europees i espanyoles de protecció de dades, i a la Carta de drets fonamentals de la UE. Contra aquesta resolució, es varen presentar recursos a la sala contenciós administratiu de l'Audiència Nacional.

A banda de les qüestions plantejades pel cas, valoreu, també: (A) les possibilitats de limitar en el temps les conseqüències de la interpretació del TJUE donada en una sentència prejudicial (tenint en compte, per exemple, les justificacions que es troben a la sentència del TJUE de 21 de desembre 2016, C-154/15, C-307/15 i C-308/15); i (B) les possibilitats de “desreferenciar” la informació en totes les extensions de nom de domini dels motors de cerca (cas *Google v. CNIL*, C-507/17).

Posició Demandant: Sr. Costeja González.

Posició Demandada: La Vanguardia Ediciones S.L., Google Spain i Google Inc.

Exercici 3. Cas Mohamed Aziz.

El Sr. Mohamed A., nacional marroquí, va subscriure amb una entitat bancària un contracte de préstec amb garantia hipotecària. La garantia era el pis on vivia amb la seva família, al barri de Buenos Aires de Martorell. El capital prestat era 138.000€ que havia d'amortitzar en 33 anualitats, amb 396 quotes mensuals. La clàusula d'interessos de demora que constava en el contracte era de 18.75% automàticament generats respecte de les quantitats no satisfetes en el moment del seu venciment, sense que fos necessari fer una reclamació expressa. Una altra clàusula donava a l'entitat bancària la facultat de declarar exigible la totalitat del préstec en cas que algun dels terminis pactats vencés sense que el deutor hagués complert amb la seva obligació de pagament d'una part del capital o dels interessos del préstec. Finalment, una altra clàusula preveia la possibilitat de que l'entitat bancària recorregués a l'execució hipotecària per cobrar un possible deute, així com la possibilitat que presentés directament la liquidació amb una certificació sobre la quantitat exigida.

El Sr. A. va pagar les quotes mensuals entre els mesos de juliol de 2007 i maig de 2008. A l'octubre, l'entitat bancària va fer certificar per part d'un notari que la liquidació de deute era de 139.764,76 € que incloïa les mensualitats no pagades, els interessos ordinaris i els interessos de demora. L'entitat bancària va instar davant del Jutjat de Primera instància un procediment d'execució hipotecària contra

Mohamed A., en el qual el deutor no va comparèixer. En el mes de juliol de 2010 es va fer una subhasta pública per procedir a la venda del pis, però no es va presentar cap oferta. Finalment, aquest va ser adjudicat a l'entitat bancària pel 50% del seu valor. Al gener del 2011 Mohamed A. i la seva família van ser expulsats del pis. Uns dies abans del desnonament efectiu, Mohamed A. va sol·licitar en un procediment judicial que es declarés que algunes de les clàusules del contracte de préstec hipotecari eren abusives, d'acord amb el Dret de la Unió Europea i, així, que es declarés nul el procediment d'execució.

Comenteu la possible limitació en el temps de la sentència prejudicial del TJUE a la llum de les argumentacions de la recent sentència del TJUE de 21 de desembre de 2016, C-154/15, C-307/15 i C-308/15.

Posició Demandant: Mohamed A.

Posició Demandada: Entitat bancària.

Exercici 4. Cas *Facebook* (M. Schrems o l'*alter ego* d'Edward Snowden).

Després de les denúncies d'Edward Snowden, un ciutadà austríac anomenat Maximillian Schrems va voler denunciar l'empresa *Facebook* pel fet que sospitava que aquesta transferia les dades personals dels seus usuaris als Estats Units d'Amèrica. Com que tothom que vulgui emprar la xarxa social *Facebook* fa en el moment de la seva inscripció un contracte amb *Facebook Ireland*, filial de *Facebook Inc.*, domiciliada al Estats Units d'Amèrica, el Sr. Schrems va presentar una reclamació a l'òrgan irlandès encarregat de vetllar per la protecció de dades per tal que exercís les seves competències i impedís a *Facebook Ireland* transferir les seves dades als Estats Units. Segons M. Schrems, aquest país no garantia una protecció suficient de les dades personals conservades en el seu territori contra les activitats de vigilància que s'hi duïen a terme per part de les autoritats públiques. Davant de les al·legacions de M. Schrems, la High Court irlandesa va presentar una qüestió prejudicial d'interpretació al TJUE per tal que aquest interpretés la conformitat amb drets reconeguts a la Carta de Drets fonamentals de la UE d'una Decisió de la Comissió (2000/520/CE) adoptada en aplicació de la Directiva 95/46/CE "sobre protecció de les persones físiques en allò que respecta al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades".

A banda de les qüestions plantejades pel cas, valoreu, també, les possibilitats de limitar en el temps les conseqüències de la interpretació del TJUE donada en una sentència prejudicial (tenint en compte les justificacions que es troben a la sentència del TJUE de 21 de desembre de 2016, C-154/15, C-307/15 i C-308/15).

Posició Demandant: Maximillian Schrems.

Posició Demandada: Comissari de Protecció de dades d'Irlanda.